

Ανθρωπιστικός Διαφωτισμός και υπερανθρωπιστικά όνειρα.

Ιερομόναχος Παΐσιος Σταυροβουινιώτης.

Τα υπερανθρωπιστικά όνειρα μεταμόρφωσης του σώματος και της φόρτωσης της συνείδησης και της προσωπικότητας σε υπερυπολογιστές είναι εκκοσμικευμένες εκδοχές της χριστιανικής υπόσχεσης της Ανάστασης. Ένας ακόμη πιο κοντινός παραλληλισμός με τον μετανθρωπισμό είναι το αρχαίο χριστιανικό δόγμα της θέωσης. Αν και σίγουρα δεν απουσιάζει από τη δυτική θεολογία, ο προβληματισμός για τη θέωση υπήρξε ιδιαίτερα ισχυρός στον ορθόδοξο κόσμο.

Η ανθρώπινη φύση αντιπροσωπεύει ένα αίνιγμα για τους διανοητιστές, που ισχυρίζονται ότι είναι κληρονόμοι του Ανθρωπιστικού Διαφωτισμού. Μερικοί υπερανθρωπιστές, όπως ο Τζούλιαν Χάξλεϊ (Sir Julian Sorell Huxley), Άγγλος βιολόγος, φιλόσοφος, εκπαιδευτικός και συγγραφέας, αγκαλιάζουν την ιδέα της ανθρώπινης φύσης ως ηθικής έννοιας που περιλαμβάνει τις δυνατότητες της υπερβατικότητας, που θεωρεί ότι ο άνθρωπος παραμένει άνθρωπος, αλλά υπερβαίνει τον εαυτό του. Για τον Φεντόροφ, η ενσάρκωση σήμαινε ότι ο Θεός είχε εκχωρήσει στην ανθρωπότητα τη δύναμη και την ευθύνη να αναστήσει τους νεκρούς και να ανανεώσει τον κόσμο. Αυτό έγινε πλέον η «κοινή αιτία» που ενώνει όλη την ανθρωπότητα.

Η Ορθόδοξη Χριστολογία, η οποία σφυρηλατήθηκε σε μια σειρά οικουμενικών συνόδων, είχε πολλά να πει για την ανθρώπινη φύση και την τελική της μοίρα. Ο Χριστός ήταν αληθινά Θεός και ομοούσιος με τον Θεό Πατέρα. Αν όμως ο Χριστός ήταν απόλυτα Θεός, θα μπορούσε επίσης να είναι πλήρως άνθρωπος. Μετά την ενσάρκωση, ο Χριστός συνέχιζε να έχει δύο ξεχωριστές φύσεις, μία θεϊκή και μία ανθρώπινη. Η ανθρώπινη φύση του Χριστού συμβαδίζει αρμονικά με τη θεία φύση και ενωμένες μαζί σε ένα ενιαίο πρόσωπο, οι δύο φύσεις επιτυγχάνουν τη λύτρωση ολόκληρου του σύμπαντος.

Ο μονοθελητισμός και ο μονοενεργητισμός αντιπροσωπεύουν δύο προσπάθειες για έναν θεολογικό συμβιβασμό. Ο Θεός μάς έφτιαξε για να γίνουμε μέτοχοι της θείας φύσης και μέτοχοι στην αιωνιότητά του. Είναι μέσω της θέωσης που όλα τα πράγματα ανασυγκροτούνται και επιτυγχάνουν τη μονιμότητά τους. Ο Μάξιμος έγραψε εκτενώς πως η ένωση Θεού και ανθρωπότητας επιτυγχάνεται με τη συμμετοχή και την αλληλοδιείσδυση. Ο ίδιος όρος χρησιμοποιείται από τον ίδιο για να περιγράψει και τη σχέση μεταξύ των τριών Προσώπων της Αγίας Τριάδας. Η θέωση αυτή επιτυγχάνεται, τουλάχιστον εν μέρει, μέσω της δωρεάν συμμετοχής του πιστού στα μυστήρια, στα έργα καλοσύνης και στην απόκτηση αρετής.

Αν και βουτηγμένο σε μια νεοπλατωνική κοσμοθεωρία, το ανθρωποκεντρικό, κοσμικό όραμα του Μαξίμου έχει πολλά σημεία συμφωνίας με τον αγγλοαμερικανικό υπερανθρωπισμό. Ο Μάξιμος αφορμάται από την πεποίθηση ότι η ανθρωπότητα έχει δυνατότητες αλλαγής, και υποστηρίζει, όπως και οι διανθρωπιστές, μια θεωρία προόδου στην οποία η ανθρωπότητα ως είδος έχει ένα ένδοξο πεπρωμένο, το οποίο εξαρτάται από την ανθρώπινη δράση και τις επιλογές των ανθρώπων. Πιστεύει πως οι άνθρωποι έχουν έναν σημαντικό και καθοριστικό ρόλο να διαδραματίσουν και ότι τους μέλλεται μια πνευματική αλλά και μια σωματική μεταμόρφωση. Ο Μάξιμος εκτιμά το σώμα και το βλέπει ως κεντρικό στη θέωση, όπως και οι υπερανθρωπιστές.

Τέλος, τόσο ο Μάξιμος όσο και οι υπερανθρωπιστές καταλαβ-αίνουν ότι το σύμπαν έχει σκοπό. Για τον Μάξιμο αυτός ο σκοπός είναι η θέωση μέσω της ενσάρκωσης του Χριστού. Για τους υπερανθρωπιστές, αυτός ο σκοπός πηγάζει από το μυαλό και τη βούληση της ανθρωπότητας, η οποία,

μέσω της άσκησης της τεχνολογίας, μπορεί να λυγίσει την άσκοπη ύλη και ενέργεια, να την προσαρμόσει στις επιθυμίες της και τελικά να ξεπεράσει τα ανθρώπινα όρια.

Ταυτόχρονα, βέβαια, ένα τεράστιο χάσμα χωρίζει τη θειστική ανθρωπολογία του Μαξίμου από τη θεωρητική νεοπλατωνική μεταφυσική της, από τον υπερανθρωπισμό., που σε μεγάλο βαθμό αρνείται ή αγνοεί τον ρόλο του Θεού στο σύμπαν και στηρίζεται μόνο στη σύγχρονη επιστήμη. Επιπλέον, σε αντίθεση με το υπερανθρωπιστικό όραμα, ο Μάξιμος θεωρεί ότι η ανθρωπότητα θα παραμείνει αιώνια ανθρώπινη, ακόμα και όταν θα συμμετέχει στη θεϊκή φύση. Η ανθρωπότητα δεν θα εξελιχθεί ποτέ σε κάτι άλλο, απλά θα γίνει αυτό που πραγματικά είναι. Για τους διανθρωπιστές, τους οπαδούς της δαρβινικής εξέλιξης, μια τέτοια πίστη στο αμετάβλητο ενός είδους θεωρείται σοβαρό λάθος. Ωστόσο, με αργό ρυθμό, οι φυσικές διεργασίες παράγουν ήδη γενετικές αλλαγές. Η μόνη ερώτηση μπροστά μας, λένε οι διανθρωπιστές, είναι αν θα χρησιμοποιήσουμε την τεχνολογία μας για να πάρουμε τον έλεγχο και συνεπακόλουθα να κατευθύνουμε αυτή την εξελικτική διαδικασία. Η προηγούμενη πρόταση έχει δώσει όμως διέξοδο στην αντιπαράθεση Θεϊσμού και αθεϊσμού, τελεολογίας και εμπειρισμού, στο αμετάβλητο των ειδών έναντι της δαρβινικής εξέλιξης.

Το όραμα του Solonen για την «πνευματική αναγέννηση της ανθρωπότητας» επηρέασε βαθιά τη φιλοσοφία του Νικολάι Φεντόροφ, του οποίου η φιλοσοφία παρέχει ίσως την καλύτερη δυνατή για ένα γόνιμο διάλογο μεταξύ μεταανθρωπισμού και Ορθοδοξίας. Ο Νικολάι Φεντόροβιτς προσπάθησε να συνθέσει την Ορθόδοξη διδασκαλία για την Ενσάρκωση και την Ανάσταση με τη σύγχρονη υλιστική επιστήμη της εποχής του, για να λύσει τα μεγαλύτερα προβλήματα των ανθρώπων: τον πόλεμο, τον θάνατο και τις φυσικές καταστροφές.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ.](#)

Πηγή : <https://www.pemptousia.gr/>